ASIANTUNTIJALAUSUNTO
HE 148/2017 vp
Kuuleminen 8.3.2018

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira

Pvm/Datum/Date
6.3.2018

Dnro/Dnr/DNo
Evira/1402/0004/2018

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

**ELINTARVIKETURVALLISUUSVIRASTON LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ LAIKSI ERÄIDEN YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON TEHTÄVIEN JÄRJESTÄMISVASTUUN SIIRTÄMISESTÄ MAAKUNNALTA KUNNALLE, HE 148/2017 vp**

Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja lausua hallituksen esitykseen laiksi eräiden ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisvastuun siirtämisestä maakunnalta kunnalle. Evira on kommentoinut hallituksen esitystä sen lausuntokierroksella ja Eviran kommentteja on huomioitu esityksessä osittain.

*Ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirto maakuntiin*

Evira pitää ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtoa maakuntiin erittäin hyvänä uudistuksena. Tehtävien kokoaminen isompiin yksiköihin tehostaa niiden hoitoa, yhtenäistää viranomaistoimintaa valtakunnallisesti ja mahdollistaa viranomaisten erikoistumista ja osaamisen kehittämistä. Evira ohjaa paikallista elintarvikevalvontaa ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin viranomaistehtäviä sekä julkisten eläinlääkäripalveluiden tuottamista. Viranomaistehtävien hoidossa keskeistä on niiden yhdenmukainen hoitaminen koko valtakunnan alueella ja paikallisten valvontayksiköiden rajat ylittävien tapausten tehokas hoitaminen valvontayksiköiden yhteistyöllä. Valvontayksiköiden lukumäärän vähentyminen 62:sta 18 maakuntaan on suuri edistysaskel em. saavuttamiseksi.

*Ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisvastuun siirto maakunnalta kunnalle*

Eviran näkemyksen mukaan ympäristöterveydenhuollon viranomaisjärjestelmän kannalta olisi selkeämpää, jos kuntien tehtävät siirtyisivät kokonaisuudessaan maakuntiin eikä tehtävien järjestämisvastuuta siirrettäisi kunnille ollenkaan.

Jos hallituksen esityksen mukaista siirtomahdollisuutta halutaan kuitenkin käyttää, Evira pitää erittäin hyvänä sitä, että siirron kynnys on asetettu niin korkealle, että sen voisi hallituksen esityksen mukaan täyttää vain Uusimaa. Lisäksi Evira kannattaa sitä, että siirto voisi tapahtua vain yksittäiselle kunnalle tai useille kunnille yhdessä. Mahdollisuuden laajeneminen muihin maakuntiin tekisi Eviran käsityksen mukaan maakuntauudistuksen toteutumisesta sekavan ja monimutkaistaisi ohjaus-, rahoitus- ja tuottamisvastuita. Evira pitää myös asiakkaan näkökulmasta hyvänä sitä, että siirtomahdollisuus edellyttäisi, että elintarvikelain, terveydensuojelulain, tupakkalain sekä maataloustuotteiden markkinajärjestelyistä annetun lain mukaiset tehtävät olisi siirrettävä yhtenä kokonaisuutena. Evira pitää myös hyvänä sitä, että maakunta vastaisi myös siirrettyjen tehtävien rahoituksesta.

*Tehtävien siirron vaikutuksia elintarviketurvallisuuteen ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin viranomaistehtäviin*

Siirtomahdollisuuden huonona puolena Evira näkee elintarvikevalvonnan ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin tehtävien jakautumisen niin, että ensin mainittu siirtyisi kuntaan ja jälkimmäinen jäisi maakuntaan. Näillä tehtävillä on keskinäistä synergiaa ja niitä hoitavat nykyisissä kunnissa ja aluehallintovirastoissa samat viranhaltijat. Niiden erottamisella eri viranomaisille voi olla haitallisia vaikutuksia erityisesti epidemioiden ja erityistilanteiden hoidossa sekä alkutuotannon elintarvikevalvonnassa. Erityistilanteita, joissa tehtävien hoito samassa organisaatiossa tuo erityistä synergiaa ovat eläintauti- ja elintarvikevälitteiset epidemiat ja zoonoosit. Nämä voivat levitä eläimistä ihmisiin suoraan tai esimerkiksi elintarvikkeiden välityksellä. Tarttuvien eläintautien ilmeneminen Suomessa voi aiheuttaa myös välittömiä vaikutuksia elintarvikevientiin. Eläinlääkäripalveluiden siirtyminen kunnan vastuulle voi vaikuttaa myös siihen, että palveluita tarjoavat eläinlääkärit eivät ole maakunnan käytettävissä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin viranomaistehtävissä. Nämä seikat tukevat sitä, että siirtomahdollisuuden kynnys on pidettävä erittäin korkeana, jos sitä aiotaan käyttää.

*Yhteys ihmisten terveydenhuoltoon ”One Health”*

Siirron huonona puolena Evira näkee myös sen, että ihmisten terveydenhuollon tehtävät hoidettaisiin osana sote-ratkaisua maakunnissa, mutta mainitut ympäristöterveydenhuollon tehtävät hoitaisi kunta. Tällä voi olla haitallisia vaikutuksia zoonoosien, elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden sekä muiden elintarvikevälitteisten vaarojen hallinnassa ja torjunnassa, kun nykyinen erityistilanteessa tarvittava paikallistason yhteistyö elintarvikevalvonnan, eläinten terveyden viranomaistehtävien sekä ihmisten terveydenhuollon kesken katkeaa. Yhteistyö elintarvikevalvonnan, eläinlääkintähuollon ja ihmisten terveydenhuollon kanssa on keskeistä ”Yhteinen terveys (One Health)” -konseptin toteutumiselle.

Leena Räsänen
Johtaja